

ÀLEX ANDRÉS

IES Clot del Moro, Sagunt
alexandres00@yahoo.com

JORDI VILLARROYA

IES Violant de Casalduch, Benicàssim
jorgevillarroya@gmail.com

ALEXIS CALVO

IES Misericòrdia, València
alexiscalvo@hotmail.com

EDUARD ROSELLÓ

IES Violant de Casalduch, Benicàssim
edurosello@gmail.com

ELENA LLOPIS

IES Violant de Casalduch, Benicàssim
elena.llopis.bueno@gmail.com

JOSEP ALCOVER

IES Pare Arque, Cocentaina
lacaixetademusica@gmail.com

FELIP DÒRIA

IES Les planes, Santa Bàrbara
felip_3@hotmail.com

AINA FUSTER

IES Xaloc, Roquetes de Sant Pere de Ribes
ainek4ever@gmail.com

L'«EXCÈLSIOR» I L'ESO A VALÈNCIA

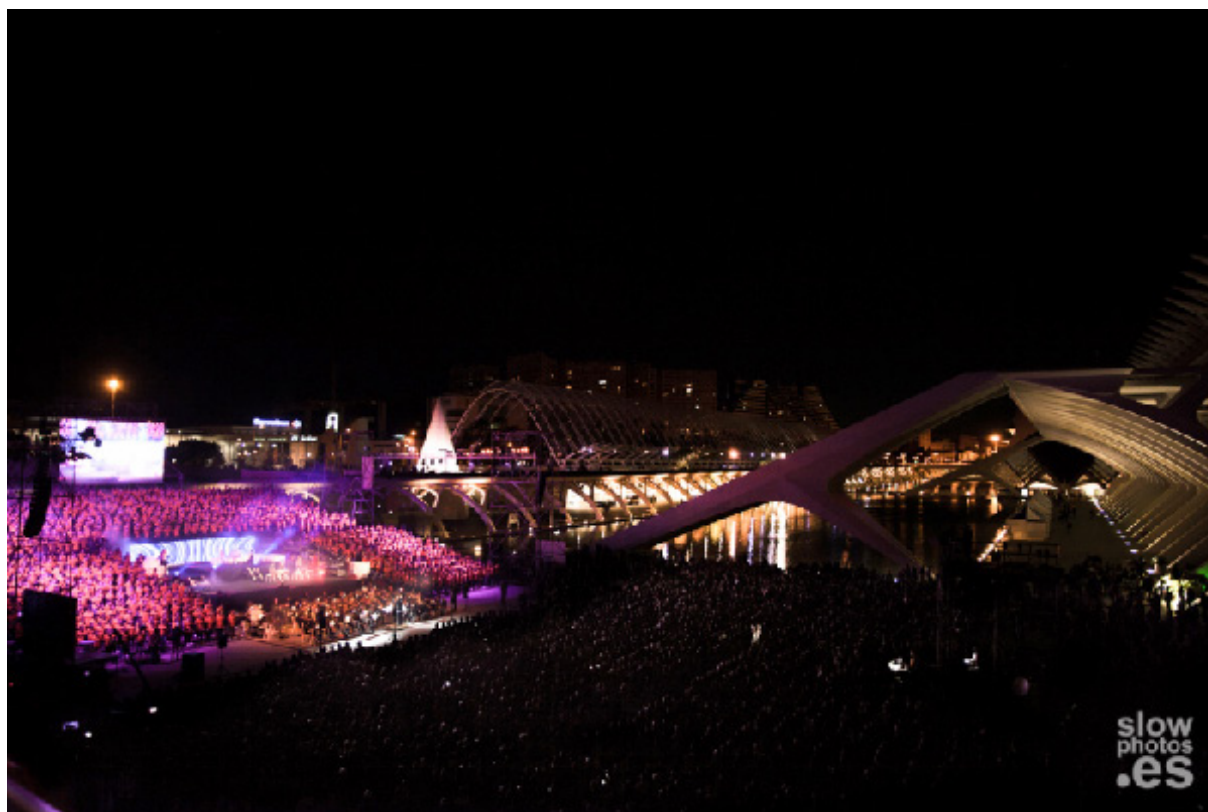
13 de maig del 2016 a València, divendres. Ens trobem a l'estrena absoluta de l'òpera *M1S1M*. Arriba el número final. L'epíleg que tanca el drama: el comiat del personatge principal, M1S1M. Es tracta d'una peça coral interpretada per 1500 persones (1350 adolescents i 150 professors) per a un públic d'unes 8000 persones. Entre elles, el president de la Generalitat Valenciana, l'alcalde de la ciutat, consellers, etc. La lletra d'aquesta última peça? L'«Excèlsior» de Joan Maragall. El poema que va fer d'epíleg del poemari *Poesies* (1895) feia d'epíleg de l'òpera *M1S1M* (2016).

El llibret, la composició, la coreografia i la producció d'aquesta òpera, obra del col·lectiu de professors/-es de música «Com Sona l'ESO», escapen dels objectius d'aquest testimoni. Les següents línies provaran

d'apropar-se al tema que agermana *M1S1M* i *Haidé*. Ço és: què pot unir els conceptes adolescent, òpera de temàtica futurista i el poema «Excèlsior» de Joan Maragall escrit l'any 1895? I el més important i sobtador: com poden emocionar-se adolescents del segle XXI amb un text de fa més de cent vint anys?

La resposta és ràpida de dir: el projecte Com Sona l'ESO (d'ara endavant: CSE).

Els mesos anteriors a l'actuació, cada institut (seixanta-cinc en total, tots públics) treballa al seu centre amb el seu alumnat. Violeta i Irene, dues alumnes de 2n d'ESO (13-14 anys), sempre demanaven cantar l'«Excèlsior» de la mateixa manera. Calia abaixar els llums i posar el karaoke. Elles es tombaven a terra, tancaven els ulls i cantaven els versos maragallians com si foren les seues pròpies paraules. O com si Maragall els haguera escrit per a elles: el poeta havia escrit l'«Excèlsior» per a Violeta i Irene, dues xiquetes saguntines nascudes l'any 2002.

El cas de Violeta i Irene, per descomptat, no és únic. 1350 alumnes, provinents de tots els territoris de parla catalana, de centres educatius diferents, d'edats diverses (des de preadolescents de 12 fins a joves de 17) s'emocionaven cantant l'«Excèlsior». Tothom. Com s'aconsegueix això? Com fer que uns adolescents actuals es vinculen d'una manera profunda amb un text tan antic?

Un factor fonamental, encara que aparentment contradictori, és que l'objectiu mai no va ser acostar la poesia a l'alumnat. La cançó no era un mitjà per introduir la poesia. Cal recordar que el CSE és un projecte de professorat de música i no pas de literatura. Per als nostres alumnes, l'«Excèlsior» no era un poema de Maragall. Sabien, és clar, que era l'autor de les paraules, però... qui n'era l'autor no era cosa gaire important! Per a ells i elles l'«Excèlsior» era les paraules amb les quals s'acomia M1S1M. I això és clau per entendre la connexió profunda dels adolescents amb els versos: no es tractava de la lletra d'una cançó, ni del poema d'un gran escriptor. Eren les darreres paraules d'un personatge complex i profund interpretat per Violeta, Irene i 1348 joves més: M1S1M.

Sabem que, per gaudir de les coses complexes, cal invertir-hi temps. És senzill: com més complex, més temps a invertir. I, per tant, major plaer a obtenir. I sabem que això està bastant renyit amb els adolescents (de totes les edats). Per què sí que funciona, en canvi, al CSE?

El professorat del CSE podria haver donat el text de Maragall a l'alumnat: estaria llegit en un minut. Podria haver ajudat a entendre la connexió entre les paraules i la realitat dels adolescents –que és realment molt gran. D'acord. Quant de temps pots allargar això com a mestre? Ben poc: uns minuts més. Una classe, a tot estirar. Resultat: el nostre alumnat coneixeria Maragall acadèmicament i, en el millor dels casos, algun alumne entendria la profunditat dels versos del poeta barceloní. Però no gaire. Acceptem-ho: no deu resultar senzill connectar amb un text en una aula a les 9.36 del matí envoltat de companys/-es, amb crits que vénen del pati, flautes de l'aula de música, etc.

La diferència estructural del CSE és el tarannà propi del treball musical: ningú no pot aprendre una cançó en un minut. Ni en una classe. A més, la cançó no és una simple feina d'aula que pugues oblidar a l'endemà: el 13 de maig del 2016 s'havia d'interpretar davant 8000 persones. «Així que ha d'anar de memòria, profe?». Això necessita d'unes quantes classes... Ara sí. Els tenim. Ara l'alumnat s'enfronta una vegada i una altra a les paraules, a les metàfores, al subtext maragallià. No cal que el professor explique res: millor. Arriba un moment que entenen que les paraules de Maragall els parlen a ells, als

adolescents. L'«Excelsior» parla de no acomodar-se, de no tenir por, de menjar-se el món, d'abandonar allò que no ens agrada, que ens ancora, i arriscar-nos a cercar, a trobar... Quin adolescent no connecta amb aquestes línies?

Una música, un treball de repetició, uns versos memoritzats (fonamental per al procés d'adquisició del significat), una comprensió del text activa (és l'adolescent qui arriba al significat directament i no mitjançant l'explicació del professorat) i la participació en un projecte grupal i ambiciós. D'això es tractava.